

Matematika 1 za kemičare

drugi kolokvij, 31. siječnja 2017.

Napomene. Dopuštena pomagala za rješavanje kolokvija su: kalkulator, tiskane ili rukom pisane tablice s formulama (nisu dozvoljene logaritamske tablice ni druge zbirke formula oblika knjižica), pribor za pisanje. Neće se bodovati nečitko pisani dijelovi testa.

Rješenja prvih triju zadataka pišite i predajte odvojeno od rješenja četvrtog i petog zadatka.

Kako bi se mogla definirati funkcija koja svim studentima pridružuje postignute bodove na kolokviju, poželjno je da se na predanim papirima nalazi Vaše ime i prezime i Vaša šifra!

1.(10 + 10 + 10) Izračunajte integrale:

(a) $\int x^2 e^{-2x} dx$

(b) $\int_1^e \frac{(\ln x)^2 + 2}{x} dx$

(c) $\int_0^{+\infty} \frac{2}{x^2 + 4} dx.$

2.(20) Skicirajte dio ravnine omeđen grafovima funkcija

$$f(x) := (x + 2)^2 \quad \text{i} \quad g(x) := 2 - (x + 2)^2.$$

Izračunajte njegovu površinu.

3.(20) Odredite kanonski oblik jednadžbe pravca p koji je paralelan s ravninama

$$\pi_1 \dots y - z = 1$$

i

$$\pi_2 \dots x - z = 0$$

i prolazi točkom $(1, 0, 0)$.

Okrenite!

4.(15) Izohorni i adiabatni tlačni koeficijent β definira se kao derivacija tlaka p po temperaturi T (u K), uzimajući sve ostale parametre sustava kao konstantne. Za realne plinove se kao jednadžba stanja povremeno koristi Clausiusova jednadžba

$$RT = \left(p + \frac{a}{T(V_m + c)^2} \right) (V_m - b),$$

u kojoj je $R = 8,3145 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$ opća plinska konstanta, V_m je molarni volumen plina, a a , b i c su konstantni parametri ovisni o plinu. Odredite prosječnu vrijednost koeficijenta β za ugljikov dioksid molarnog volumena $0,366 \text{ L/mol}$, unutar raspona temperatura od 400 K do 600 K , ako je poznato da je $a = 111,2 \text{ J K m}^3 \text{ mol}^{-2}$, $b = 8,34 \text{ mL mol}^{-1}$, $c = 34,5 \text{ mL mol}^{-1}$.

5.(15) Natrijev nitrat kristalizira u heksagonskom kristalnom sustavu, odnosno za opis njegove strukture koristi se kristalografska baza parametara $a = b \neq c$, $\alpha = \beta = 90^\circ$, $\gamma = 120^\circ$. Konkretno, za natrijev nitrat je $a = 1692,9 \text{ pm}$ i $c = 506,96 \text{ pm}$. U ostatku zadatka podrazumijevamo da su sve koordinate dane obzirom na kristalografsku bazu.

- (a) **(1)** Napišite jednadžbu $(2\bar{1}0)$ ravnine najbliže ishodištu.
- (b) **(3)** Odredite stvarnu udaljenost svih parova njezinih sjecišta s koordinatnim osima.
- (c) **(5)** Koliko iznosi međumrežni razmak $d_{2\bar{1}0}$?
- (d) **(6)** Koji kut s a -osi zatvara normala na smjer $(2\bar{1}0)$?

Matematika 1 za kemičare

drugi kolokvij, 31. siječnja 2017.

Napomene. Dopuštena pomagala za rješavanje kolokvija su: kalkulator, tiskane ili rukom pisane tablice s formulama (nisu dozvoljene logaritamske tablice ni druge zbirke formula oblika knjižica), pribor za pisanje. Neće se bodovati nečitko pisani dijelovi testa.

Rješenja prvih triju zadataka pišite i predajte odvojeno od rješenja četvrtog i petog zadatka.

Kako bi se mogla definirati funkcija koja svim studentima pridružuje postignute bodove na kolokviju, poželjno je da se na predanim papirima nalazi Vaše ime i prezime i Vaša šifra!

1.(10 + 10 + 10) Izračunajte integrale:

(a) $\int x^2 e^x dx$

(b) $\int_1^e \frac{(\ln x)^5 - 5}{x} dx$

(c) $\int_0^{+\infty} \frac{5}{25 + x^2} dx.$

2.(20) Skicirajte dio ravnine omeđen grafovima funkcija

$$f(x) := (x - 1)^2 \quad \text{i} \quad g(x) := 2 - (x - 1)^2.$$

Izračunajte njegovu površinu.

3.(20) Odredite kanonski oblik jednadžbe pravca p koji je paralelan s ravninama

$$\pi_1 \dots x - z = 1$$

i

$$\pi_2 \dots x - y = 0$$

i prolazi točkom $(0, 1, 0)$.

Okrenite!

4.(15) Za elektrone atoma s atomskim brojem Z , valna funkcija $1s$ -orbitale je dana formulom

$$\psi_{1,0,0} = \sqrt{\frac{Z^3}{a_0^3\pi}} \exp\left(-\frac{Zr}{a_0}\right).$$

Pritom je $a_0 = 52,9$ pm Bohrov radijus. Funkcija gustoće vjerojatnosti za nalaženje elektrona opisanog valnom funkcijom ψ na udaljenosti r od jezgre je radijalna funkcija gustoće dana formulom

$$\phi(r) = 4r^2\pi|\psi|^2.$$

Koji je najveći atomski broj Z za koji će očekivana udaljenost $1s$ -elektrona do jezgre još biti veća od $a_0/2$? Napomena: Očekivana vrijednost r slučajne varijable opisane funkcijom gustoće $f(r)$ računa se formulom $\langle r \rangle = \int_{-\infty}^{+\infty} r f(r) dr$.

5.(15) Jedna modifikacija selenija kristalizira u monoklinskom kristalnom sustavu, odnosno za opis njegove strukture koristi se kristalografska baza parametara s kutem $\beta \neq 90^\circ$ (ali $\alpha = \gamma = 90^\circ$). Vrijednosti parametara jedinične ćelije, tj. kristalografske baze, su $a = 9,05 \text{ \AA}$, $b = 9,07 \text{ \AA}$, $c = 11,61 \text{ \AA}$, $\beta = 90,8^\circ$. U ostatku zadatka podrazumijevamo da su sve koordinate dane obzirom na kristalografsku bazu.

- (a) **(1)** Napišite jednadžbu (302) ravnine najbliže ishodištu.
- (b) **(3)** Odredite stvarnu udaljenost svih parova njezinih sjecišta s koordinatnim osima.
- (c) **(5)** Koliko iznosi međumrežni razmak d_{302} ?
- (d) **(6)** Koji kut s a -osi zatvara normala na smjer (302)?

Matematika 1 za kemičare

drugi kolokvij, 31. siječnja 2017.

Napomene. Dopuštena pomagala za rješavanje kolokvija su: kalkulator, tiskane ili rukom pisane tablice s formulama (nisu dozvoljene logaritamske tablice ni druge zbirke formula oblika knjižica), pribor za pisanje. Neće se bodovati nečitko pisani dijelovi testa.

Rješenja prvih triju zadataka pišite i predajte odvojeno od rješenja četvrtog i petog zadatka.

Kako bi se mogla definirati funkcija koja svim studentima pridružuje postignute bodove na kolokviju, poželjno je da se na predanim papirima nalazi Vaše ime i prezime i Vaša šifra!

1.(10 + 10 + 10) Izračunajte integrale:

(a) $\int x^2 e^{-x} dx$

(b) $\int_1^e \frac{(\ln x)^4 + 4}{x} dx$

(c) $\int_0^{+\infty} \frac{4}{16 + x^2} dx.$

2.(20) Skicirajte dio ravnine omeđen grafovima funkcija

$$f(x) := (x - 2)^2 \quad \text{i} \quad g(x) := 2 - (x - 2)^2.$$

Izračunajte njegovu površinu.

3.(20) Odredite kanonski oblik jednadžbe pravca p koji je paralelan s ravninama

$$\pi_1 \dots x - y = 0$$

i

$$\pi_2 \dots y - z = 1$$

i prolazi točkom $(2, 2, 2)$.

Okrenite!

4.(15) Izotermna i adiabatna stlačivost κ definira se kao suprotna recipročna vrijednost volumena V pomnožena s derivacijom volumena V po tlaku p , uzimajući pri deriviranju sve ostale parametre sustava kao konstantne. Za realne plinove kao jednadžba stanja ponekad koristi aproksimacija virijalne jednadžbe stanja

$$RT = p \frac{V_m^2}{V_m + B'}$$

u kojoj je $R = 8,3145 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$ opća plinska konstanta, $V_m = \frac{V}{n}$ je molarni volumen plina, a B' je tzv. drugi virijalni koeficijent, ovisan sastavu pline i temperaturi. Odredite prosječnu vrijednost koeficijenta κ za 2,00 mola helija unutar raspona tlakova od 10000 Pa do 20000 Pa, pri temperaturi od 600 K, ako je poznato da je pri toj temperaturi iznos B' jednak $10,4 \text{ cm}^3 \text{ mol}^{-1}$.

5.(15) Natrijev nitrat kristalizira u heksagonskom kristalnom sustavu, odnosno za opis njegove strukture koristi se kristalografska baza parametara $a = b \neq c$, $\alpha = \beta = 90^\circ$, $\gamma = 120^\circ$. Konkretno, za natrijev nitrat je $a = 1692,9 \text{ pm}$ i $c = 506,96 \text{ pm}$. U ostatku zadatka podrazumijevamo da su sve koordinate dane obzirom na kristalografsku bazu.

- (a) **(1)** Napišite jednadžbu (320) ravnine najbliže ishodištu.
- (b) **(3)** Odredite stvarnu udaljenost svih parova njezinih sjecišta s koordinatnim osima.
- (c) **(5)** Koliko iznosi međumrežni razmak d_{320} ?
- (d) **(6)** Koji kut s a -osi zatvara normala na smjer (320)?

Matematika 1 za kemičare

drugi kolokvij, 31. siječnja 2017.

Napomene. Dopuštena pomagala za rješavanje kolokvija su: kalkulator, tiskane ili rukom pisane tablice s formulama (nisu dozvoljene logaritamske tablice ni druge zbirke formula oblika knjižica), pribor za pisanje. Neće se bodovati nečitko pisani dijelovi testa.

Rješenja prvih triju zadataka pišite i predajte odvojeno od rješenja četvrtog i petog zadatka.

Kako bi se mogla definirati funkcija koja svim studentima pridružuje postignute bodove na kolokviju, poželjno je da se na predanim papirima nalazi Vaše ime i prezime i Vaša šifra!

1.(10 + 10 + 10) Izračunajte integrale:

(a) $\int x^2 e^{2x} dx$

(b) $\int_1^e \frac{(\ln x)^3 - 3}{x} dx$

(c) $\int_0^{+\infty} \frac{3}{x^2 + 9} dx.$

2.(20) Skicirajte dio ravnine omeđen grafovima funkcija

$$f(x) := (x + 1)^2 \quad \text{i} \quad g(x) := 2 - (x + 1)^2.$$

Izračunajte njegovu površinu.

3.(20) Odredite kanonski oblik jednadžbe pravca p koji je paralelan s ravninama

$$\pi_1 \dots x - y = 0$$

i

$$\pi_2 \dots x - z = 0$$

i prolazi točkom $(0, 0, 1)$.

Okrenite!

4.(15) Za elektrone atoma s atomskim brojem Z , valna funkcija $1s$ -orbitale je dana formulom

$$\psi_{1,0,0} = \sqrt{\frac{Z^3}{a_0^3\pi}} \exp\left(-\frac{Zr}{a_0}\right).$$

Pritom je $a_0 = 52,9$ pm Bohrov radijus. Funkcija gustoće vjerojatnosti za nalaženje elektrona opisanog valnom funkcijom ψ na udaljenosti r od jezgre je radijalna funkcija gustoće dana formulom

$$\phi(r) = 4r^2\pi|\psi|^2.$$

Koji je najmanji atomski broj Z za koji će očekivana udaljenost $1s$ -elektrona do jezgre biti manja od $a_0/3$? Napomena: Očekivana vrijednost r slučajne varijable opisane funkcijom gustoće $f(r)$ računa se formulom $\langle r \rangle = \int_{-\infty}^{+\infty} r f(r) dr$.

5.(15) Jedna modifikacija selenija kristalizira u monoklinskom kristalnom sustavu, odnosno za opis njegove strukture koristi se kristalografska baza parametara s kutem $\beta \neq 90^\circ$ (ali $\alpha = \gamma = 90^\circ$). Vrijednosti parametara jedinične ćelije, tj. kristalografske baze, su $a = 9,05 \text{ \AA}$, $b = 9,07 \text{ \AA}$, $c = 11,61 \text{ \AA}$, $\beta = 90,8^\circ$. U ostatku zadatka podrazumijevamo da su sve koordinate dane obzirom na kristalografsku bazu.

- (a) **(1)** Napišite jednadžbu $(20\bar{1})$ ravnine najbliže ishodištu.
- (b) **(3)** Odredite stvarnu udaljenost svih parova njezinih sjecišta s koordinatnim osima.
- (c) **(5)** Koliko iznosi međumrežni razmak $d_{20\bar{1}}$?
- (d) **(6)** Koji kut s a -osi zatvara normala na smjer $(20\bar{1})$?